

Întâlniri misterioase

Duhurile din închisoare în contextul lui 1 Petru 3:18–22

Éva Éles

Textele sacre conțin pasaje și revelații care ne poziționează în zona limitelor cunoașterii noastre și ne confruntă cu întrebări inconfortabile. Cât de mult putem înțelege despre acțiunile divine? Când recunoaștem că cunoștințele noastre, hermeneutica noastră meticuloasă, logica noastră bine calibrată și chiar dogmele credinței noastre ating punctul lor final? Un exemplu notabil în acest sens îl reprezintă 1 Petru 3:18–22. De ce acest pasaj, care afirmă că Isus a predicat duhurilor din închisoare, nu a fost păstrat ca o taină nedivulgată? Dacă această afirmație a devenit totuși publică, fiind cercetată și transmisă ca o moștenire spirituală de-a lungul generațiilor, cum a fost ea încorporată în dogma bisericii? Ce aspecte au fost integrate în învățătura bisericii și care au fost uitate? Aceste întrebări ne provoacă la o introspecție profundă privind modalitatea în care textele sacre și învățăturile sacre sunt interpretate și integrate în credința noastră.

Textul menționat, 1 Petru 3:18–22, poate fi considerat unul dintre acele pasaje enigmatice care ne îndeamnă la o reflecție profundă asupra naturii credinței noastre și asupra relației noastre cu divinul. De-a lungul istoriei, acest pasaj a fost asociat cu mai multe texte din Noul Testament, iar pentru a înțelege mai bine sensul său original, este necesar să deslușim aceste conexiuni și să ajungem la firul inițial care rămâne distinct și recunoscut în cadrul întregii țesături. În această explorare, ne propunem să urmăm acest fir și să cercetăm posibile interpretări și explicații, pornind de la trei întrebări esențiale: Cine sunt aceste duhuri? Despre ce a predicat Isus în cazul lor? Când a avut loc această întâlnire misterioasă?

1. Cine sunt aceste duhuri?

Întrebarea la ce fel de duhuri se referă 1 Petru 3:19 necesită un răspuns la cel puțin două niveluri. Ne întrebăm dacă subiectul implică oamenii și sufletele celor decedați, sau se referă la ființe supranaturale precum îngerii. Pe parcursul istoriei, au fost elaborate mai multe teorii într-un efort de a identifica natura acestor

duhuri. Textul menționat aduce în discuție elemente care sunt legate de narațiunea lui Noe din Geneza 6–9. Potrivit lui 1 Pentru 3:18–20 Isus

a suferit odată moartea pentru păcatele noastre [...],
El, înviat prin Duhul, în Care, de asemenea,
S-a dus și le-a predicat duhurilor în închisoare,
care fuseseră neascultătoare altădată [...] în zilele lui Noe.

La o primă privire, pare că aceste suflete ar putea fi contemporanii lui Noe, cei din cauza cărora Dumnezeu S-a întristat și I-a părut rău (מִן־הַיָּגֵן) că a creat omeniirea (Geneza 6:5–6) și care au fost, în cele din urmă, distruși de potop. Ar putea să fi fost aceste suflete obiectul predicii lui Hristos? O lectură atentă a Genezei 6 ne dezvăluie că nu există o referire explicită la contemporanii lui Noe, ci mai degrabă se vorbește despre o neascultare generală, o neascultare cosmică față de Creator: „Îl voi șterge de pe fața pământului pe omul pe care l-am creat, de la om până la animale, până la târâtoare și până la păsările cerului, căci Îmi pare rău că i-am făcut...” . Pământul era pervertit înaintea lui Dumnezeu și plin de violență (Geneza 6:7.11). Evenimentul care a precedat această întristare divină a fost căsătoria și contopirea fiilor lui Dumnezeu (בְּנֵי הָאֱלֹהִים) cu fiicele oamenilor (בְּנוֹת הָאָדָם).

¹ Opiniile cercetătorilor cu privire la semnificația expresiei „fiii lui Dumnezeu” sunt divergente. Cea mai veche interpretare sugerează că această formulare se referă la îngeri. Această teorie este întărită și de faptul că în Vechiul Testament, expresia „fiii lui Dumnezeu” este utilizată cu acest sens (Psalm 29:1; Iov 1:6; 2:1). Pe de altă parte, această formulare cu o semnificație similară apare și în literatura ugaritică, în care „fiii lui Dumnezeu” sunt considerați membri ai panteonului divin. Argumentele detaliate pot fi consultate în următoarele resurse: S. B. Parker, Son(s) of (the) God(s). Karel van der Toorn *et al.* (ed.), *Dictionary of Deities and Demons in the Bible*. Leiden: Brill, 1999, 794–799; Paul D. Hanson, Rebellion in Heaven: Azazel and Euhemeristic Heroes in I Enoch 6–11. In: *Journal of Biblical Literature* 96 (1977), 195–233. O altă perspectivă susține că acești „fii ai lui Dumnezeu” sunt lideri sau conducători umani foarte puternici. Această interpretare a fost dezvoltată în mijlocul secolului al doilea d.Hr., când exegeza iudaică a încercat, aparent, să reducă tensiunea provocată de ideea unei posibile relații sexuale între ființe umane și cele divine. Vezi pentru mai multe detalii P. S. Alexander, The Targumim and Early Exegesis of Sons of God in Gen. 6. In: *Journal of Jewish Studies* 23 (1972), 60–71; David J.A. Clines, The Significance of the Sons of God Episode (Gen. 6:1–4) in the Context of the Primeval History (Gen. 1–11). In: *Journal for the Study of the Old Testament* 13 (1979), 33–46; Meredith G. Kline, Divine Kingship and Gen. 6:1–4. In: *The Westminster Theological Journal* 24 (1963), 187–204. Cea de-a treia interpretare a apărut, aparent, pentru a diminua tensiunea legată de ideea unei posibile relații sexuale între ființe umane și cele divine. Conform acestei teorii, „fiii lui Dumnezeu” sunt văzuți ca descendenții lui Seth, printre care se numără și Noe. Este demn de menționat că în alte părți ale Pentateuhului, națiunea aleasă a lui Israel este numită „fiul lui Dumnezeu” (Exod 4:22; Deuteronom 14:1). Vezi Lyle Eslinger, A Contextual Identification of the *bene ha'elohim* and *benoth ha'adam* in Gen 6:1–4. In: *Journal for the Study of the Old Testament* 13 (1979), 65–73. Punctul de vedere adoptat în această lucrare este cel din prima interpretare.

Geneza 6:1–4 acționează ca un preludiu la narațiunea despre Noe. Narațiunile similare încep în general prin a povesti despre decretul divin în spatele evenimentelor.² Walter Brueggemann afirmă că această căsătorie a reprezentat subminarea ordinii create și a fost motivată de păcatul originar: asemănarea cu Dumnezeu.³ Primul pas în restaurarea ordinii răsturnate a fost potopul, iar această restaurare urma să fie finalizată prin mântuire.

Tradiția referitoare la această temă apare în mai multe scrieri apocrife, dintre care cele mai reprezentative sunt Cartea lui Adam și a Evei, Cartea etiopiană a lui Enoh (12:1–6), Cartea Jubileelor, cunoscută și sub numele de Geneza Mică. Cea mai detaliată relatare se găsește în Cartea lui Enoh, capitolele 6–16. Aceste surse non-canonice apocaliptice încearcă să ofere o explicație pentru cauzele apariției conflictului dintre Dumnezeu și Satana, având puncte de contact cu mai multe pasaje canonice, precum Psalmul 82; Geneza 6:1–4 sau Isaia 14:12–14.

Identificarea fiilor lui Dumnezeu ca ființe divine, adică îngeri căzuți, poate oferi o cheie de înțelegere a lui 1 Petru 3:19–20.⁴ În textul grecesc, apare expresia πνεύματα (1 Petru 3:19). În Sfânta Scriptură, cuvântul πνεύματα este tradus în limba

² Gordon J. Wenham, *Genesis 1–15*. Word Biblical Commentary 1. Dallas: Word, 2002, 138.

³ Walter Brueggemann, *Genesis*. Interpretation: A Bible Commentary for Teaching and Preaching. Atlanta: Westminster John Knox, 1982, 72.

⁴ Pentru Cartea lui Enoh, vezi traducerea în limba română de către Alexandru Anghel, bazată pe o traducere în limba engleză (*The Book of Enoch*. Trad. R. H. Charles. London: Society for Promoting Christian Knowledge, London, 1917):

Cap. 12. 1. Atunci Enoh pleca și îi spuse lui Azazel: „Nu mai există liniște pentru tine, o mare sentință s-a pronunțat împotriva ta. Vei fi închis; 2. Nu va fi niciodată pentru tine nici ușurare, nici iertare, nici posibilitatea unui ajutor, din cauza fărădelegilor pe care tu le-ai arătat. 3. Și pentru că tu i-ai învățat pe oameni să-L insulte pe Dumnezeu, să păcătuiască și să-i asuprească pe semeni lor. 4. Apoi l-am părăsit și am mers să le anunț eu însumi noutățile tovarășilor lui de crime. 5. Și ei s-au înspăimântat și au fost apucați de un tremur înspăimântător. 6. Și ei m-au implorat să scriu pentru ei o plângere umilă, pentru a obține iertarea greșelilor lor; m-au rugat să o fac să ajungă la tronul lui Dumnezeu din cer, căci ei nu îndrăznesc să I se adreseze, nici să-și ridice ochii spre cer din cauza marelui păcat pentru care au fost judecați. 7. Atunci, eu am scris o plângere umilă în sprijinul lor, pentru a obține liniște și iertare pentru tot ce au făcut.

Cap. 13. 1. Aceasta este cartea cuvintelor de judecată și cuvintele adresate îngerilor veghetori, care sunt în această lume, după porunca pe care mi-a dat-o în viziunea mea Cel Sfânt și Cel Mare. Am văzut atunci în vis că vorbeam cu limba mea din carne și cu același suflu cu care Atotputernicul a înviat buzele oamenilor pentru a se înțelege între ei. 2. Și am înțeles cu inima. Însuși Dumnezeu a dat oamenilor posibilitatea de a înțelege cuvintele adresate minții lor; iar mie, El mi-a dat autoritatea de a-i cerceta pe îngerii veghetori, copiii cerului. Deci eu am scris rugămințile voastre; dar am văzut în viziunea mea, că atâta timp cât va exista lumea, niciodată nu veți obține ceea ce ați cerut. 3. Judecata s-a pronunțat împotriva voastră; toate rugămințile voastre sunt în zadar. 4. Așadar, de acum înainte, voi nu veți mai urca la ceruri; iar pe pământ, voi veți fi închiși atâta timp cât va exista lumea.

română ca duhuri și se referă în mod obișnuit, în forma sa plurală, la puteri supranaturale sau prezența forțelor angelice. Acestea apar frecvent în construcții adjectivale.⁵ Se vorbește despre duhuri necurate (ἀκαθάρτοις πνεύμασιν – Matei 8:16; Luca 4:36; 10:20; Efeseni 2:2), despre duhuri slujitoare (λειτουργικά πνεύματα – Evrei 1:14). În mai multe locuri din Apocalipsă, îngerii sunt menționați ca fiind cele șapte duhuri ale lui Dumnezeu (Apocalipsa 1:4; 3:1; 4:5; 5:6). Astfel, aceste pasaje paralele arată că în Noul Testament există o bază teologică solidă pentru identificarea duhurilor din închisoare.

În 1 Petru 4:6, găsim o formulare foarte asemănătoare: „Evanghelia a fost vestită și morților”. Aici, autorul nu folosește πνεύματα, ci νεκροῖς, o formă mai obișnuită și mai naturală când vine vorba despre ființe umane.⁶ Versetul 4:6 este diferit structural și în conținut față de versetul 3:19. Prin urmare, ar fi recomandat să ne întoarcem la contextul apropiat, unde în versetul 20 citim că „în zilele lui Noe (...) când a fost construită arca, doar puține suflete, mai exact opt suflete, au fost salvate prin apă”. Este evident că cele opt suflete se referă la Noe și familia lui. Termenul folosit aici este ψυχαί (1:9,22; 2:25; 3:20; 4:19). Prin urmare, autorul face distincție între duhurile din închisoare și cele opt suflete folosind acești termeni greci diferiți. Acest lucru se datorează, cel mai probabil, faptului că se referă la entități diferite. În contextul Noului Testament, ψυχαί este asociat cu întreaga ființă umană sau viața umană (Ioan 10:11; Faptele Apostolilor 2:41; 27:37; Romani 16:4).⁷

Imaginea închisorii, φυλακῆ, din care s-a dezvoltat mai târziu doctrina purgatoriului, este asociată mai degrabă cu îngerii decât cu oamenii (vezi Apocalipsa 20:1–3,10). În formularea acestui pasaj, este evidentă puterea și autoritatea divină represivă, subjugatoare: îngerii (ἀγγέλων), autoritățile (ἐξουσιῶν) și puterile (δυνάμεων) îi sunt supuse (ὑποταγέντων αὐτῷ / 3:22). Epistolele lui 2 Petru și Iuda, în baza tradiției apocaliptice a lui Enoh, fac, de asemenea, referire la acei îngeri care nu au fost cruțați de Dumnezeu, ci au fost aruncați în adâncurile întunecate

⁵ Privind gama de sensuri referitoare la πνεύμα vezi Walter Bauer, *Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*. Chicago: University of Chicago Press, 2000, 738-741; Frederick William Danker, *A Concise Greek-English Lexicon of the New Testament*. Chicago: University of Chicago Press, 2009, 289.

⁶ Deși este adevărat că Evrei 12:23 vorbește despre „duhurile celor drepti” (πνεύμασι δικαίων), contextul arată clar că aici se face referire la ființe umane.

⁷ Bauer, *Lexicon*, 979–980.

ale lumii subterane pentru a fi ținuți în custodie până la judecata finală (2 Petru 2:4; Iuda 6.13).⁸

2. Evaluarea interpretărilor

Mulți cercetători au ajuns la concluzia că cei care au fost cândva neascultători pot fi atât îngerii căzuți/malefici, cât și oamenii nelegiuți și răi, contemporanii lui Noe.⁹ Exegeza permisivă se datorează, în principal, faptului că unii Părinți ai Biserici, cum ar fi Clement al Alexandriei (150–215), Chiril al Alexandriei (375–444), Atanasie din Alexandria (296–373), sau așa-numita lectură alexandriană,¹⁰ au răspândit și cultivat înțelegerea că Hristos a mers în Hades între moartea și învierea Sa și că a predicat morților. Cu trecerea timpului, acest grup al morților a ajuns să-i includă nu doar pe cei neascultători, ci și pe cei drepecți care au murit și care nu L-au cunoscut pe Hristos, dar au fost îndurerați din cauza propriilor păcate. Cu alte cuvinte, „adunarea sufletelor din închisoare” a devenit din ce în ce mai nedefinită. Potrivit lui Luther și Calvin, Hristos a predicat sfinților din Vechiul Testament, dar cu diferența că nu a făcut-o între moartea și învierea Sa, ci după învierea Sa.¹¹ Despre aspectele timpului se va discuta mai târziu.

Este interesantă observația lui Karen Jobes, care ne amintește că prima carte a lui Enoh a dispărut în secolul al II-lea și au supraviețuit doar câteva fragmente în aramaică, greacă și latină până în secolul al XVIII-lea, când a fost descoperită o versiune etiopiană care conținea cartea completă a lui Enoh (1773, J. Bruce). Prin

⁸ Epistola lui Iuda nu doar face referire la cartea lui Enoh, ci o citează direct: „Chiar și îngerii care nu și-au onorat principatul lor, ci și-au părăsit locuința lor, sunt legați în lanțuri veșnice și în întuneric pentru judecata din ziua cea mare” (Iuda 6, vezi și 14). Aceste exemple arată că 1 Petru, spre deosebire de Iuda și 2 Petru, tratează această tradiție apocrifă într-un mod aparte. În timp ce la Iuda și 2 Petru, tradiția face parte dintr-un discurs polemic cu scopul de a descuraja ereziile, la 1 Petru această tradiție este încorporată într-un crez creștin vechi. Intenția sa nu este de a descuraja sau de a polemiza, ci, în conformitate cu scopul pericopei, de a oferi liniște și mângâiere celor care suferă pe nedrept (1 Petru 3:13–14.17).

⁹ Bo Reicke, *The Disobedient Spirits and Christian Baptism*. Copenhagen: Ejnar Munksgaard, 1946, 52–92; Hans Windisch, *Die katholischen Briefe*. Handbuch zum Neuen Testament 15. Tübingen: Mohr-Siebeck, 1930, 71; Edward Gordon Selwyn, *The First Epistle of St. Peter: The Greek Text with Introduction, Notes and Essays*. London: Macmillan, 1958, 198–199.

¹⁰ Craig S. Keener, *1 Peter. A Commentary*. Grand Rapids: Baker Academic, 2021, 225; Leonhard Goppelt, *A Commentary on 1 Peter*. Grand Rapids: Eerdmans, 1993, 260–263.

¹¹ John Calvin, *Commentaries on the First Letter of Peter*. Calvin's Commentaries 22. Grand Rapids: Baker, 1999, 293–294; John Calvin, *Institutio Christianae Religionis* II 16.9. Vezi John H. Elliott, *1 Peter: A New Translation with Introduction and Commentary*. Anchor Bible 37B. New York: Doubleday, 2000, 650.

această observație, Jobes încearcă să sublinieze că dispariția cărții lui Enoh a avut ca și consecință erodarea fondului original a lui 1 Petru 3:19–20. Transformarea creștinismului a dus la estomparea tradiției iudaice, iar problemele teologice curente ale bisericii au depășit hotarele textului, făcând astfel irelevant contextul din Asia Mică. Context în care exista un cult puternic al lui Enoh-Noe provenind din secolele II–I. î.Hr, deoarece se credea că arca s-a scufundat în munții din Asia Mică.¹²

Cum au fost mântuiți sfinții din timpul Vechiului Testament? Ce a făcut Isus între moartea și învierea Sa? Care va fi soarta celor care s-au născut înainte de Isus și, prin urmare, nu au avut posibilitatea să audă Evanghelia? Clement al Alexandriei a predicat convertirea post-mortem tocmai pe baza lui 1 Petru 3:19–20, stabilind astfel direcția exegezei Bisericii timp de secole. Augustin, a fost precaut în legătură cu ideea convertirii post-mortem și astfel a dezvoltat ca o contra-exegeză ideea că Duhul lui Hristosul preexistent a lucrat în Noe, predicând prin el lumii rele, cel puțin celor care erau încă în viață. Țelul lui era să apere astfel conceptul teologic că soarta omului este decisă în timpul vieții sale pământești (cf. 1 Petru 1:10–11; 1 Cor 10:4).¹³

Cu toate acestea, 1 Petru 3:19–20 este departe de a fi pasajul potrivit pentru a răspunde la aceste întrebări teologice de mare amploare. O exegeză permisivă este periculoasă tocmai pentru că trebuie să răspundă mai întâi de toate la întrebarea: de ce doar această generație, oamenii neascultători și păcătoși din vremea lui Noe au avut privilegiul de a-l întâlni pe Hristos?

Dacă ne gândim la părțile Vechiului Testament care vorbesc despre viața de apoi, reușim să facem ordine în gândurile noastre. De exemplu, absența oricărei noțiuni de recompensă sau pedeapsă în viața de apoi i-a făcut pe cei dreپți să dorească să fie răsplătiți pentru faptele lor în timpul vieții pământești, iar cei răi

¹² Pe locul orașului modern Dinar din Turcia a fost cândva așezarea numită Apamea Kibotos. Numele său provine din traducerea în limba greacă a cuvântului arcă κιβωτός (קִבְוֹת), probabil prin intermediul Septuagintei. Monedele noahice de pe acest teritoriu pot fi, de asemenea, asociate cu Asia Mică. Povestea lui Noe a fost prima (și singura?) poveste biblică care a apărut în arta romană. Monedele lui Noe au fost populare în timpul domniilor a cinci împărați romani, timp de puțin peste o jumătate de secol, între 193 și 253 d.Hr. Pentru o discuție mai detaliată a subiectului și o evaluare a datelor, a se consulta: Paul R. Trebilco, *Jewish Communities in Asia Minor*. Society for New Testament Studies – Monograph Series 69. Cambridge: Cambridge University Press, 1991, 90–91. Karen H. Jobes, *1 Peter*. Grand Rapids: Baker Academic, 2005, 306–307.

¹³ Keener, *1 Peter*, 225.

să fie pedepsiți pentru acțiunile lor înainte de a muri. Din punctul lor de vedere, numai în acest fel putea fi Dumnezeu drept. Dumnezeul lui Israel a fost Dumnezeul celor vii, iar poporul său trebuia să îi fie credincios în viața pământească. Cu alte cuvinte, evreii nu au nici un dubiu cu privire la soarta contemporanilor lui Noe, asupra cărora judecata lui Dumnezeu a fost deja pronunțată. O poveste completă, încheiată. Povestea fiilor lui Dumnezeu, în schimb, a rămas deschisă, nu doar în paginile Scripturii, ci și în conștiința publică a poporului evreu. Ei nu au fost distruși de potop, deoarece nu au aparținut acestei lumi, acestei dimensiuni pământești. În jurul lor a rămas o mare tăcere. Care este soarta lor? Cartea lui Enoh sintetizează sau canonizează acele tradiții care au elemente mitice și care au fost formate de-a lungul secolelor de religiozitatea populară pentru a umple golul de narațiune. Cu alte cuvinte, călătoria acestei tradiții nu a început odată cu Cartea lui Enoh, ci invers: cartea lui Enoh este o întrupare a unei tradiții care are în spate o lungă călătorie. Prin urmare, la baza lui 1 Petru 3:19–20 este mai degrabă credința populară apocaliptică religioasă a vremii, potrivit căreia fiii lui Dumnezeu sunt acei îngeri căzuți, care sunt ținuți captivi de Dumnezeu și așteaptă în cătușe. Dar pentru ce așteaptă? Pentru ca povestea lor să se încheie. Această idee ne duce la următoarele două întrebări: despre ce le-a predicat Isus și când a avut loc întâlnirea?

3. Despre ce le-a predicat Isus?

Textul grecesc folosește verbul κηρύσσω pentru a descrie activitatea lui Isus. Și în acest caz, analogia lingvistică cu tradiția lui Enoh este puternică. Enoh, omul neprihănit al lui Dumnezeu, a vorbit în repetate rânduri cu Veghetorii și le-a dat vestea judecății lui Dumnezeu și anume că nu vor primi iertarea păcatelor în ciuda rugăciunilor lor. Într-un sens mai general, neutru, κηρύσσω are sensul de ‘a proclama, a declara, a da de veste’ (vezi Luca 12:3; Roma 2:21; Apocalipsa 5:2). Când 1 Petru vorbește într-un alt pasaj despre proclamarea evangheliei în istorie, nu folosește această expresie, ci pe cea mai cunoscută εὐαγγελίζω ‘a da vești bune’. În 1 Petru 1:12, acestui termen i se alătură ἀναγγέλλω ‘a vesti, a anunța’. În același verset se face referire la dorința îngerilor de a cerceta evanghelia pe care o vestesc prin Duhul Sfânt în provinciile din Asia Mică printre cei chemați. Iar în 3:19 se spune că Hristos însuși duce mesajul acolo unde cuvântul omului nu mai poate

ajunge. Însă aici observăm că există două tipuri de predicare: una este predicarea mântuirii, care cheamă la convertire, iar cealaltă este revelația, care face cunoscut un anumit mesaj.

Există interpretări care neagă că Isus a mers personal la aceste suflete și susțin că ar fi vorba de faptul că mesajul în sine a ajuns la ei. Oricum ar fi, acest mesaj nu mai trebuie căutat, cercetat sau așteptat, deoarece este deasupra timpului și spațiului și a devenit cunoscut atât în lumea umană, cât și în lumea invizibilă. Dar care este acest mesaj? Este mesajul biruinței lui Hristos împletit cu biruința Sfintei Treimi, așa cum reiese din triplul eveniment al mântuirii: a fost predat morții în trup – a înviat în Duh – și s-a înălțat la cer. Această veste înseamnă judecată pentru cei neascultători, pentru cei care se răzvrătesc împotriva lui Dumnezeu, dar este o veste bună pentru cei care, în legământ cu El (vezi referința la botez), doresc și caută ascultarea și astfel își trăiesc viața. Referința la Geneza 6:1–3, la sfârșitul poveștii fiilor lui Dumnezeu, punctul este pus prin intermediul lui 1 Petru 3:19–20. Povestea lor în sfârșit s-a încheiat.

4. Când a avut loc întâlnirea?

În ceea ce privește locul acestei întâlniri, literatura de specialitate enumeră următoarele trei teorii:

- (1) Părerea cea mai răspândită, care a prevalat timp de secole, este că Hristos a mers la sufletele captivilor între moartea și învierea Sa (Leonhard Goppelt, Bo Reicke).¹⁴ Tradiția teologică a lui *triduum mortis* (*sacrum triduum*, sau *paschalis triduum*, cele trei zile sfinte) a fost definită de o exegeză care a tradus duhurile ținute în închisoare prin sufletele care așteaptă și pătimesc în iad (Hades, Sheol, Tartar). După ce Isus a murit pe cruce, El a coborât în iad.¹⁵ Însă, cu privire la pasajul din 1 Petru 3:19, merită subliniat faptul că acesta nu

¹⁴ Goppelt, *I Peter*, 259; Reicke, *The Disobedient Spirits*, 118.

¹⁵ Aspectele teologice referitoare la întunericul și tăcerea din Sâmbăta Mare, precum și provocările semnificative pe care această zi le aduce în ceea ce privește predica Cuvântului, reflectă în mod coerent această perspectivă. În această lumină, se pune întrebarea: despre ce ar trebui să propovăduim în Sâmbăta Mare? Abordarea omiletică a Sâmbetei Mari ne îndreaptă atenția spre următoarelor povestiri și teme: păzirea mormântului, odihnirea lui Isus în mormânt, sfințirea zilei de odihnă (Matei 27:62-66; Luca 23:56). Vezi Károly Fekete, *A nagyhét homiletikuma*. In: Károly Fekete – Zoltán Literáty – József Steinbach (ed.), *Igehirdetők kézikönyve*. Budapest: Kálvin, 2021, 389–391.

afirmă explicit că Isus a coborât în iad. Termenul *πορεύομαι* ‘a se duce’ este utilizat în mod simplu pentru a descrie acțiunea. Dacă autorul ar fi dorit să evidențieze o coborâre, ar fi fost mai natural să utilizeze cuvântul *καταβαίω*, așa cum se găsește în alte pasaje, cum ar fi Romani 10:7 sau Efeseni 4:9.¹⁶ În Noul Testament, *πορεύομαι* este întotdeauna folosit pentru a se referi la înălțarea lui Isus, adică plecarea sau deplasarea Sa (vezi Matei 11:23; Luca 10:15; Ioan 14:2–3, 28; 16:28; Faptele Apostolilor 1:10–11; Romani 10:7; Efeseni 4:9–10). Structura chiastică a pasajului 1 Petru 3:18–22 nu susține ideea a două locuri distincte, ci ne prezintă o descriere a unei singure călătorii, unde *πορεύομαι* este strâns legată de evenimentul învierii.

- (2) Cercetătorii care cred că sufletele din închisoare au fost contemporane cu Noe susțin că Hristosul preexistent s-a îndreptat către acești indivizi și că, în timp ce arca era construită, a propovăduit evanghelia conversiunii prin intermediul lui Noe. Cu toate acestea, această abordare nu pare să țină suficient cont de faptul că povestea Potopului s-a amestecat cu concepțiile și credințele referitoare la îngerii căzuți.¹⁷
- (3) A treia teorie consideră că această întâlnire extraordinară a avut loc după învierea lui Isus.¹⁸ Potrivit acesteia, duhurile din închisoare sunt îngerii căzuți, cei răi cărora Hristos le-a proclamat victoria sa după înviere și înălțare. Cercetările actuale despre 1 Petru susțin în mare parte această interpretare.

Conform conceptelor contemporane despre viața de după moarte, închisoarea nu a fost situată în adâncurile pământului, ci între pământ și firmament. Potrivit 2 Enoh, ea se află în cel de al doilea cer (2 Enoh 7:1–3). Calvin menționează un

¹⁶ W. J. Dalton, *Christ's Proclamation to the Spirits*. Rome: Pontifical Biblical Institute, 1965, 160; Paul J. Achtemeier, *1 Peter: A Commentary on First Peter*. Hermeneia. Minneapolis: Fortress Press, 1996, 257.

¹⁷ Wayne Grudem, *1 Peter*. Tyndale New Testament Commentary Series. Grand Rapids: Eerdmans, 1988, 209–210; Edmund Clowney, *The Message of 1 Peter: The Way of the Cross*. Downers Grove: InterVarsity Press, 1988, 154–168; J. S. Feinberg, *1 Peter 3:18–20, Ancient Mythology, and the Intermediate State*. In: *The Westminster Theological Journal* 48 (1986), 303–336.

¹⁸ Selwyn, *The First Epistle*, 198–200; Achtemeier, *1 Peter*, 245–246; J. N. D. Kelly, *A Commentary on the Epistles of Peter and of Jude*. Harper's New Testament Commentaries. New York: Harper, 1969, 152–156; Elliott, *1 Peter*, 648–650; Peter Davids, *The First Epistle of Peter*. New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Eerdmans, 1990, 138–141; D. Edmond Hiebert, *Selected Studies from 1 Peter Part 2: The Suffering and Triumphant Christ: An Exposition of 1 Peter 3:18–22*. In: *Bibliotheca Sacra* 139 (1982), 146–158; A. J. Bandstra, “Making Proclamation to the Spirits in Prison”: Another Look at 1 Peter 3:19. In: *Calvin Theological Journal* 38 (2003), 120–124; Thomas R. Schreiner, *1, 2 Peter, Jude*. New American Commentary 37. Nashville: Broadman & Holman, 2003, 186; I. Howard Marshall, *1 Peter*. IVP New Testament Commentary Series 17. Downers Grove: InterVarsity Press, 1991, 125.

turn de veghe în locul închisorii, unde sfinții din Vechiul Testament și-au găsit refugiu în tărâmul morților și aici își așteaptă mântuirea.¹⁹ Cu toate acestea, poate fi valabilă și o altă interpretare care identifică închisoarea ca pe un indicator de statut și nu ca pe un loc.²⁰

5. Observații finale

Expresia „a coborât în iad”, prezentă în Crezul Apostolilor și Crezul lui Atanasie, deși nu are o origine biblică, derivă totuși din aceeași credință străveche ca și crezul pe care autorul lui 1 Petru îl canonizează astfel încât să se potrivească destinațiilor din Asia Mică. Această credință poate fi înțeleasă și exprimată în termeni ai Psalmului 139:5–12:

Tu mă învălui pe dinapoi și pe dinainte
și-Ți pui mâna peste mine.
O asemenea cunoștință este prea minunată pentru mine:
este atât de înaltă, încât nu o pot pricepe.
Unde să plec dinaintea Duhului Tău,
unde să fug dinaintea feței Tale?
Dacă mă sui în cer, Tu ești acolo!
Dacă îmi întind patul în Locuința Morților, iată-Te și acolo!
Purtat de aripile zorilor, mă așez la capătul mării,
dar și acolo mâna Ta mă conduce și dreapta Ta mă apucă.
Dacă aș spune: „Sigur întunericul mă va ascunde,
iar lumina dimprejurul meu se va schimba în noapte“,
nici chiar întunericul nu este întunecos pentru Tine;
noaptea luminează ca ziua,
iar întunericul este ca lumina.

Este probabil că Biserica nu va renunța la această afirmație din Crezul Apostolic, chiar în fața celei mai precise și revelatoare exegeze. Importanța acestei afirmații nu constă doar în înțelegerea ei dintr-un punct de vedere cognitiv, ci și în eficacitatea sa. Tradiția referitoare la Enoh și Noe, care a fost deosebit de valorizată în Asia Mică, a fost incorporată de autorul epistolei 1 Petru ca formă și conținut în

¹⁹ John Calvin, *First Letter of Peter*, 293.

²⁰ J. Ramsey Michaels, *1 Peter*. Word Biblical Commentary 49. Dallas: Word, 2002, 120.

imnul Bisericii primare, în cadrul tainei evlaviei. Această conexiune devine evidentă în 1 Timotei 3:16 și este ilustrată într-un mod similar într-o diagramă:

Cel Ce a fost arătat în trup
a fost dovedit drept prin Duhul,
a fost văzut de îngeri,
a fost proclamat printre națiuni,
a fost crezut în lume,
a fost luat în glorie.

Singurul Drept care ne poate ghida către Dumnezeu nu este Enoh sau Noe, ci Isus Hristos. Deși victoria Lui nu este complet învăluită în mister, totuși numeroase aspecte rămân neelucidate. Pasajul din 1 Petru 3:18–22 reprezintă un text de limită care mărturisește că această victorie transcende limitele convenționale. Această victorie devine, de asemenea, o sursă de mângâiere pentru creștinii care se confruntă cu încercări, amenințări și opresiuni din partea marilor puteri. Cu toate că lupta lor nu se duce împotriva trupului și sângelui, conform Efeseni 6:12, adevărata putere a creștinilor rezidă în rugăciunea neîncetată către Dumnezeu. Această putere este în concordanță cu învățătura petrină care promovează supunerea (ὕποτάσσω – 1 Petru 2:13, 2:18, 3:1, 3:5, 5:5) și conștiința curată (συνείδησις / συνειδήσεως ἀγαθῆς – 1 Petru 2:19, 3:16, 3:21).

